

De mooiste kant van de deemoed

Zie de dienstmaagd des Heren...

Ik verjaar in de herfst. En dit jaar word ik zestig. Daar is niets speciaals mee. Of toch wel?

Voor het eerst in mijn verjaardagscyclus voel ik dat het klopt: het is herfst buiten, het herfst in mij. Nu herinner ik mij een gelijkaardig gevoel, dat samen vallen van buiten en binnen. Ik werd achttien. Toen lag het leven voor mij als een pas ontloken roos, nu pluk ik de laatst overblijvende rozenknop in mijn tuin: ze gaat niet meer open. Reden om treurig te zijn? Of om juist te beseffen hoe rijk het leven al geweest is: ik mag zestig worden en daar word ik stil en nederig van.

Daar valt dat woord: nederig. Een 'embetant' woord. Ik hou er niet van. Onmiddellijk verschijnt dat tekstballonnetje: "Zie de dienstmaagd des Heren..." Nederigheid roept bij mij heel veel weerstand op. Daar hebben mijn voorbije zestig jaar alles mee te maken. Maar is de aversie voor de term groot, des te groter is de uitdaging om er in deze fase van mijn leven toch iets mee te doen. Een stukje schrijven bijvoorbeeld, omdat het nu kan. Omdat het woord in mij is gegroeid en hoopt op leven. Omdat na herfst en winter de lente altijd opnieuw wenkt. Als een roos in de winter.

Onze-lieve-vrouwkesblauw

Ik behoor tot de babyboomgeneratie. Mijn wortels liggen in de naoorlogse tijd, met hardwerkende ouders, de emancipatiegedachte, de solidariteitsbewegingen, anders gaan leven..., kortom: de tijd van 'alles is mogelijk'. En dan als jonge puber die sfeer inademen. De wereld ligt voor je open. Ik was de eerste in ons gezin die naar de universiteit mocht.

Romaanse talen studeren: verstandige keuze voor een vrouw, uitzicht op een perfecte combinatie tussen werk en gezin. Zo zegden mijn ouders. En zo

De roos in de sneeuw:
pracht in deemoed.
© foto: Angelo van der Klift.

deed ik. Voorzichtig, stapvoets naar Kortrijk, naar de kleine ‘dochter’ van de grote Universiteit. Leuven, dat was te ver en veel te gevaarlijk voor een jong meisje uit Brugge. En vooral te heidens, te rebels, te vrij. Veel superlatieven, veel onuitgesproken angst. “Zal ze die vrijheid wel aankunnen?” vroegen mijn ouders zich af. Maar met een strenge vader en een moeder die gestudeerd had – zij was onderwijzeres en met zes kinderen noodgedwongen huismoeder geworden – had ik een degelijke basis om mijn ‘mannelijke’ te staan. En ik was een goede leerling. Thuis gehoorzaam – nog zo’n ‘embetant’ woord –, een beetje stil op de achtergrond. Op school niet superslim, wel eeuwige tweede. Een ‘goede werker’, eerder nederig en dienstbaar dan stoer en haantje de voorste. Een braaf kind dus.

Ik ben streng en rechtlijnig opgevoed. Dat wil zeggen: zwart is zwart en wit is wit. Grijs bestaat wel, maar is niets waard. Met deze bril keken mijn ouders naar het leven en naar de mensen. Dat heeft zo zijn gevolgen. Voor een kind geeft dat duidelijkheid en een vorm van zekerheid. En de keuzes zijn beperkt: twee. Je volgt je ouders, of je gaat in verzet. Ook daarin waren mijn ouders consequent. Je moet weten wat je wil. Niet kiezen bestaat niet. Maar je moet ook de consequenties dragen van wat je doet. Mijn moeder voegde daar regelmatig aan toe: gebruik je verstand.

Kortom, de redeneringen waren vrij simpel. En de religieuze opvoeding die daarbij hoorde was dat evenzeer. Al zat daar dan toch een scheurtje in. Zowel mijn vader als mijn moeder hadden een dubbelzinnige verhouding met gezag: enerzijds zagen zij op naar mensen in hun omgeving die ‘het’ gemaakt hadden; anderzijds duldden zij géén zeggenschap van anderen over hun eigen leven en denken. Kerk en clerus lagen bij hen niet in de hoogste lade. Laten we zeggen dat ze hun eigen religie koesterden: mijn vader in hechte verbondenheid met de natuur, mijn moeder in een persoonlijke verbinding met “onze lieve heer”. Geloof gaf hen ruimte om het leven boven de tweeledigheid en het zwart-wit-denken heen te tillen. Er was meer tussen hemel en aarde. Gelukkig maar.

Het leven is inderdaad meer dan zwart en wit. Het is geel, rood, bruin in de herfst. Wit in de winter, maar als je goed kijkt: met de subtiele weerglans van honderd kleuren. En ook grijs, veel meer dan vijftig tinten. Ja, zelfs onze-lieve-vrouwkesblauw mag er zijn. Ook al is het niet mijn favoriete kleur.

Zonen worden vaders

Na zestig jaar, met vallen en opstaan, zijn de belangrijkste keuzes gemaakt. Het leven heeft mij goed bejegend. Ik ben al 35 jaar gelukkig getrouwd met dezelfde man, twee fantastische zonen zijn ook gelukkig getrouwd. Ik heb mij altijd zinvol in mijn werk gevoeld, ben gezond gebleven en mag nu op een rustige en intense manier verder leven. En ik heb in drie jaar vier gezonde, prachtige kleinkinderen gekregen. Ja, helemaal gekregen, zonder erom te vragen, zonder er zelf ook maar iets voor te hoeven doen. Veel sterker dan bij het krijgen van eigen kinderen nestelt zich nu die ervaring van het gratuïte. Veel sterker ook het besef dat je rol als moeder uitgespeeld is. De kinderen zijn nu zelf ouders. De moeders zijn niet mijn kinderen. Ook de vaders niet meer.

Wat de profeet Kahil Gibran schreef – “Uw kinderen zijn uw kinderen niet, ze zijn de zonen en dochters van ’s werelds hunkering naar zichzelf” – dringt nu ten volle tot mij door. Dat geeft mij veel vrijheid en maakt mij tegelijk nederig. Of liever: bescheiden. Nederigheid roept teveel dat zwart-wit op, dat simpele denken in contrasten tussen beneden en boven, hier en daar, nu en later. Nu mijn leven ‘voortgetrokken’ wordt, over mijn kinderen heen, voel ik hoe bescheiden een mensenleven is. Eén mens onder velen, maar toch ook die unieke mens.

Dat is ook een grote geruststelling: ik hoef niet zonodig nog allerlei belangrijke projecten te verwezenlijken. Er zijn mensen na mij die het leven overnemen en voortzetten. En daar heb ik geen of nauwelijks verdienste aan. Dat wist ik al lang, met mijn helder verstand. Maar nu ervaar ik het aan de lijve.

Immers, oma word je zonder inspraak. Je kunt er zelf niet voor kiezen. Je bent het gewoon. Ik bén oma maar ik màg ook oma worden. Een nieuwe groei-kans in mijn leven. Aangezien mijn zonen zelf vader geworden zijn, mag ik in een andere rol dan voorheen in hun leven meespelen. Als ik ze bezig zie met hun kinderen, dan word ik helemaal zacht vanbinnen. Het ontroert mij. Te zien hoe zij nu het voortouw nemen en hoe ik daarbij mag zijn, als stille getuige. Oma groeit in mij, ze krijgt een kwetsbaar gezicht, een mild en warm hart. Ik ben die oma, ik ben die mens. Er te mogen zijn, bescheiden en toch aanwezig – dat doet deugd. Geen nederigheid die verdringt, onderdrukt of onzichtbaar maakt. Wel bescheidenheid die ruimte van aanwezigheid schept. En een andere soort dienstbaarheid, gegroeid vanuit de vrijheid. ‘Bescheiden en dienstbaar’, dat is het motto geworden waaronder ik mijn bestaan als grootouder kan beleven.

Klein(e) (-)kinderen worden groot

Mijn eerste kleinkind was een meisje. Als moeder van twee zonen is dat een heel bijzondere ervaring. Mijn eigen kind-zijn komt op een nieuwe manier

dichtbij. Als herkenning, ook gevoelsmatig: ik ben niet alleen. Er zijn intussen al drie kleine meisjes. Wezentjes als ik, want toch ook been van mijn gebeente, bloed van mijn bloed. Warmte geeft me dat. En troost, heel veel troost. Er zijn mensen zoals ik. Ja, ik geef het grif toe: jongens en mannen, dat is anders. Evenzeer mens, maar anders. Ook dat wist ik al lang. Maar nu voel ik het veel scherper, diep in mij.

Maar of ze nu jongen zijn of meisje, ze zijn in de eerste plaats kind, die kleinkinderen van mij. Nog kind. “Van mijn mama mag dat wél!” – met een duidelijke nadruk op het laatste woord – geven ze steevast als excuus als ze iets ondeugends doen. En als ze vallen, willen ze allemaal een kusje op hun knie en voor het slapengaan een verhaaltje van oma of opa. En paardjerijden op de knie vinden de kleine meisjes even leuk als de ‘stoere’ jongen. Tja, wat is stoer? Net als de meisjes is ook hij bang in het donker.

We zitten erbij, we doen wat we kunnen. Maar vooral kijken we en genieten we. Als ouder ken je die ervaring minder: je bent té betrokken, té dichtbij, té verantwoordelijk. De plicht roept en dwingt. De afstand van het grootouderschap scheidt de mogelijkheid om aanwezig te zijn zonder verplichtingen, om dienstbaar te zijn zonder dwang.

Mijn kleinkinderen leren me dat. Ze wekken in mij een onbevangenheid die zich vertaalt in overgave. Ik word dienstbaar aan hen. Hoe kan het ook anders? Ik word immers verleid door hun kind-zijn. Ik sta verbaasd hoe wonderlijk het leven zich in hen ontwikkelt. Zo puur, zo ongeremd, zo slim, zo uniek. Zo onweerstaanbaar. Nu kan ik mij overgeven omdat ze mijn kinderen niet zijn. Ze tonen mij het leven, de gevoelens, als door een vergrootglas. Maar het is de afstand die me veel scherper en intenser doet zien, horen, voelen...

***

“Ik zal je altijd missen als je er niet meer bent.” “Oma, je moet hier blijven!” “Ach oma, wat heb jij mooie oorbelletjes!” Als ik dat allemaal hoor uit de mond van mijn kleinkinderen, dan gaat de hemel voor mij open. Dan leef ik heel even in de vrijheid van de kinderen Gods. Dan mag ik ter plekke sterven. Of misschien leef ik nog wat voort en houd ik me klaar om op een vraag – wie weet komt die ooit? – te antwoorden. Deze vraag: “Oma, waarom leven wij?” En dan fluister ik: “Om mij de mooiste kant van de deemoed te leren.”

Roos Maes is gehuwd en moeder van twee zonen. Ze was achtereenvolgens pastor van de Universitaire Parochie in Leuven, stafmedewerker bij Broederlijk Delen, diensthoofd animatie en pastoraal in een verzorgingstehuis en algemeen pastor van de christelijke beweging van arbeidstersvrouwen (KAV, nu Femma genaamd). In al die sectoren ontloopte Maes zich ook als gewaardeerd columnist.